

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

פרשת
כי תבוא

גליון מספר 90

יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א * שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyyaa@gmail.com *
או להתקשר למספר: 0546573528 * תרומות ניתן להפקיד בבנק הדואר חשבון מס' 20778885 * ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il * ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אורות הפרשה

וְלִקְחַתְּ מִרְאשֵׁית פֶּלֶא פְּרִי הָאֲדָמָה וְכוּ, [א].

"תוכן מצוות ביכורים ומה שאומר אל הכהן 'הגדתי היום לך' אלקיך" [דברים כו, ג].
מיחסו ("אלוקיך", בלשון נוכח) לו. נראה שיש מעלת "טהרה" ו"קדושה",
וההבדל ביניהם: הטהרה מכוונת לעשות כל עניינים גשמיים בדרך הכנה לקדושה,
אבל עוד אינם מקודשים בעצמם אלא שהם דרך הכרח. אבל קדושה היא מעלה
יותר גדולה, שגם כל עניינים גשמיים הם מקודשים ממש, וישראל עומדים להיות
מתעלים למדה זו שיהיו כל המעשים הגשמיים מקודשים לך. [...] והנה כתיב
"ממלכת כהנים וגוי קדוש" [שמות יט, ו], הרי מדת הקדושה היא מיוחדת לכהנים,
ומה היא קדושתם? שהמעשים הגשמיים עצמם יתקדשו, ולא שיהיו רק בדרך
הכרח והכנה. ולתכלית זו היא הבאת בכורים להעלות על ידם כל הפעולות
הגשמיות שיהיו בעצמם מקודשות לשמים. ע"כ אמר "הגדתי היום לך" אלקיך.
פי' במדת העבודה שהכהן שבחינת הקדושה עובד בה [...] מרן הראי"ה,
'אוצרות הראי"ה' ח"ב עמ' 516, מתוך 'אורות המצוות', עיי"ש.

***

"בנוהג בין האומות שאומה שכל עסקה ומחיתה אינה כי אם עבודת אדמה ולא
תשים מגמתה למסחר ולחירושת המעשה שהוא מורכב עם המסחר [...], היא יורדת
בהתפתחותה בכשרונות נפשיותיה, מפני שהיא ע"פ המצב הזה מתבודדת לעצמה

ואין לה מקום לקלוט רוחות של דעות ומדות חדשות מיתר האומות. אמנם עם ד'
אלה, אע"פ שתכליתם ודאי להיות עם חכם ונבון כליל המעלות המדות והדעות
היותר טהורות ומושכלות, מכל מקום הפך ד' הוא שיהיו נטועים על אדמתם,
נהנים ונוזנים מטוב ארצם, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ולא ישימו כל
מעיינם בעניני כלכלה, זולת עבודת אדמתם ויבולה, המביאם להיות נפזר בעמים
שונים לעשות מסחר וקנין. והוא מפני שכבר שם בכוח האומה היקרה הזאת
שתהיה יכולה להשתכלל בעצמה בכל חמדת שכל ורעיון וכל כשרון, ואין לה
צורך לקלוט רוחות מן החוץ. אמנם באומות העולם כוח המסחר יחזק את האגד
החברותי מפני המשא ומתן שיש לסוחרים הצריכים זה לזה, ועובדי אדמה שכל
אחד מתענג על טוב ארצו אינם נאגדים זה עם זה ע"י דברים כאלה. אמנם כך היא
המדה שיהיה האגד המקשר את עם ד' אהבה שאינה תלויה בדבר, כי אם קשר
רוחני, אהבת ד' ותורתו, שכל הטוב והנשגב היוצא מזה אינו נבנה כי אם ע"י כח
העממי שב עם ישראל.

על כן הבכורים הם המורים על החבה היתרה הנודעת ליסוד עבודת האדמה
לאומה הישראלית, שתרבותה תגדל דוקא בהיותה בתור עם לבדד ואינה ראויה
ללמוד אל דרך הגויים, וכח האחדות נשלם ע"י הצד הרוחני שהוא אדיר בה. על
כן "כל עיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד" [בכורים פ"ג מ"ב], תחת
שבאומות העולם היה יסוד אחדותם נבנה ע"י יריד ומסחר, נבנה כאן ע"י הדבר
המשותף בעבודת ד' טהורה. "ולנים ברחובה של עיר" [שם], להורות גם כן על
חבתם לחיי הטבע שנמצאת בעבודת האדמה [...]. [מרן הראי"ה, עין איה' מסכת
ביכורים].

אורות הראי"ה

אגרות מרן הראי"ה זיע"א והגרי"מ חרל"פ
לג"ר מנחם שלמה ראב זצ"ל / חלק ב'

פרסום
ראשון

אנחנו נתאוה לצאת מעמקי שפלותינו, ולהתרומם ולהתעלות
לאיזה מדרגה מהמדרגות. אבל אם נמשש בכלי בתנו נראה כי
כמעט אין בידנו, סגר עלינו הדרך, כי הנה היסוד היותר עקרי
להשיג איזה צד מעלה אפי' מהמעלות היותר פחותות, בלתי
אפשר מבלי שמחה והרחבה, הרעיון אשר הוא מטושטש
ביסורים ויגונים בלתי אפשר לו לעיין בשום עיון "מאין תבוא
החכמה בלב בני האדם אם לא יבקשנה", "מאין יבוא הדביקות
והתלהטות בנפשתינו עמו ית' אם לא נשעה אל גדולתו ואל
רוממותו אשר יוליד בלבנו הדביקות הזה" (מס"י בהקדמה) וכ"ז
לא אפשר לאדם בעת אשר באתר דמעייל בשרא מעייל ירקא
וכל מגמותיו ומחשבותיו בצרות ומחלוקת מבלבל מכל צד
מופרע מכל פינה ועבר, כאלו חוטפים ממנו הגמרא וע"כ אמנם
רק הזוכה לשמחה זוכה למעלה.

ר' מנחם שלמה
ראב בהיותו בן 19
שנים

אמנם גם השמחה שני אופנים בכנפיה, טבעית ובלתי טבעית,
הטיבעית היא השמחה הבאה מתוך רחבת ידיים אשר תנו ד'
בכל הדברים הנצרכים, וכל חייו בשמחה נכונה בלי מפרע
ומשבית. והבלתי טבעית הוא המסירת נפש לבטל באמת
לאמיתו (לאפוקי דין מרומה) את כל צרכי העוה"ה וכל
הרפתקאות העוברים עליו אינם מזיזים אותו וזו כ"ש [כל שהוא]
מעבודתו וממתיקות דביקותו בד' ותורתו. הזוכה למס"י כזה ג"כ
עובד ד' מאהבה ושמחה גדולה ואולי עוד יותר גדולה מהשמחה
הטבעית כי הוא מובטח תמיד באשרו, באשר כל הפערות
שבעולם לא יפריעו אותו כלל, כי כבר הגיע להחלט הזה כי כל
העולם כולו הבל הבלים אין בו ממש. ואדרבה "כאשר יענו אותו

בשבוע שעבר סיפרנו על דמותו המיוחדת של ר' מנחם שלמה ראב זצ"ל,
שבמשך חייו ועיסוקיו היה משתדל ומקפיד לנהוג על פי קו היושר
והאמת. סיפרנו גם על קשריו עם מרן הראי"ה ובנו הרצי"ה, שבמסגרתם
דאג להביא תלמידים צעירים לישיבתו של הראי"ה בעיר הקודש יפו.
השבוע נביא שני מכתבים, מרן הראי"ה והגרי"מ חרל"פ, שנשלחו לר'
מנחם שלמה זצ"ל, ומביין שורותיהם צפה ועולה דרכו החינוכית-לימודית
של מרן הראי"ה, והשפעת תורתו על ר' מנחם שלמה.
מכתבו של הגרי"מ חרל"פ, שמתפרסם כאן לראשונה, נמסר לנו ע"י
צאצאיו של ר' מנחם שלמה, ואנו מודים להם על כך.
זהו לשון הגרי"מ זצ"ל:

הגרי"מ חרל"פ: "ליבי הומה ובוער באהבתו!"

"בעזה"י פעה"ק ירושלים תובב"א ט"ו כסלו פ' וישלח תרס"ט לפ"ק.
כבוד ידידי אהובי יקירי ומחמדי הר"ג מוה' מנחם שלמה ראב הי"ו.
אחד"ש [אחרי דרישת שלומן] וכו', מכתבו הנעים קבלתי מלאטני גיל
והתפעלות לעומת החזיון אשר חזה לי כת"ר מהדרשה של הגה"צ עטר"ר
שליט"א [מרן הראי"ה], כי מאשר לבי הומה ובוער באהבתו ע"כ עשתה
עלי רושם כביר והתרגשות גדולה, כי כן טבע "הנפש שמתגדלת לרגלי
כל חזיון נשגב ונאדר בקדש המתייצב לפני' שהמראה הגדול בעצמו
מרוכס את הרוח ומעודן את הלב" (אדר היקר צד זו) [הציון במקור]
באמת מה נהדר הוא המחזה הזה, טהור וקדוש פום ממלל ברבין מפיק
מפומי' זיקוקין דנורא דברים נלהבים בלהבות קדש שנגבים רוממים.
אמנם בעת תופיע לעינינו תמונה נהדרה שכולה אומרת כבוד אך רק
ההגיון בה מוכרח לזרוח עלינו אור יקרות ולעשות רושם בנפשינו שם

כן ירבה וכן יפרוץ". אמנם לא דרך כבושה היא לרבים, רק ליחידים ושרידים שבדור, כאדמו"ר הגאון הקדוש ריצ"מ [ר' צבי מיכל שפירא, רבו הראשון של הגרי"מ] צוק"ל, אשר עם כל תוקף צרותיו ועניו ודוחקו ובזיונות ויסורים ומכאובים, זכה לאור השמחה לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו תמיד.

אבל אנחנו אשר בעונותינו לא זכינו גם לאחד משני השמחות האלה כיצד נזכה לשום עלי', האם נתייאש ח"ו מחיינו ומאושרינו בעוה"ב? והיועיל היאוש? "כל האומר הקב"ה ותרו וכו'" ד' המרחם ירחם על גופינו ונשמותינו, ויקבל שועתינו "ותקננו בעצה טובה מלפניך". מצא נא את האנשים השפלים אשר בדלות רוחם חושבים – כי במה שהם נתונים תחת אנשים שפילי הדעת ריקים מכל הבנה הרוממה מעט מהבנה הרגילה. מסורים כל ימי חייהם ברמאות וערמימות – זה אושר רוחם והצלחת נשמתם. אבל אנחנו שכבר הגענו ת"ל [תודה לא-] לידי מדה זו שמרגישים לפחות צמאון לרוממות והתעלות להתדבק באלקים חיים ובתורתו הקדושה אשר גם רק חלק הנגלה שלה מרומם ונעלה נשגב ונפלא על כל המושכלות שבעולם, כי מה מתוק ומה נעים הוא לישוב באהלו של תורה להטביע החושים והרעיונים בעמקי הסוגיות לדעת בכל סוגיה כל שיטות הראשונים, ואיך יתיישב הסוגיא לכל הראשונים, ואיך יוצא ברור ההלכה ע"פ הכרעת גדולי האחרונים ז"ל ומוטב לפלפל המתוק לחיך. ומה גם מי שזוכה לחכמה העליונה עמקי פנימיות התוה"ק אשר אין קץ ותכלית להעונג הזה, אלה שכבר הגיעו לצמוא לכל אלה, מה יעשו אשר אך התחילם לשים רעיונותיהם בזה, מוצאים אבני נגף ומכשולים רבים על הדרך, עד אשר מוכרח לצאת מאור לחושך להתכעס ולחשוב נקימה ונטירה וכל דברי שפליים היש די באר לצרה הזאת? ד' ירחם.

לרוב התפעלותי לא יכולתי להתאפק מלהגות אמרותי לכת"ר נ"י.

אם חושב להתעב עוד ביפו וסביבותי נא להודיעני מה דבר עם עט"ר הגה"צ [מרן הראי"ה] ממני [ממנו?] כי טוב הידיעה וכת"ר א"צ לחוש לשום דבר כי הנ"ל איננו מהמקפידים ומהחושדים. נא מבלי לשנות.

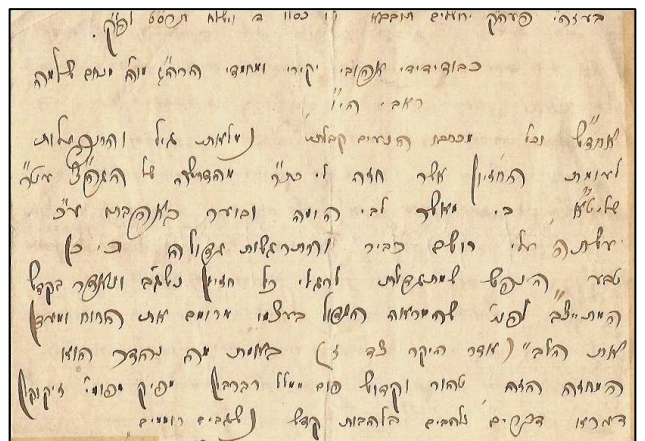
יתר הפרטים אתראה אי"ה עם הרמ"מ פרוש והרנ"כ שפירא ובעזה"י ימולא הכל.

ידידו המברכו בכט"ס [בכל טוב סלה] הכותב בידיים רועדות.

ובלובים רבים בלובים מבבלים שונים

יעקב משה בלאאמור"ר מוהר"ז זצל חרל"פ.

ישמור נא מכתבי לבל תאבד".

צילום מכתבו של הגרי"מ חרל"פ זצ"ל

הראי"ה: "לשוב אל החלק העזוב שבתורה"

הנה מכתבו של מרן הראי"ה לר' מנחם שלמה ראב זצ"ל ולידידו ר' נחום כהנא שפירא זצ"ל. במכתב זה [שמוכא ביארות הראי"ה אגרת צ"ה] מבאר הרב את חשיבות העיסוק בפנימיות התורה, ובלימוד ספרי אגדה, יראה ומוסר:

"ב"ה, עה"ק יפו ת"ו, ח' תשרי תרס"ח.

חמודי לבבי יקירי ירושלים הרבנים האהובים שלי, שלי וגמח"ט.

שחרתם אותי להשיעכם רצון חביבי לבי, במכתבים, לדבר בדברים העומדים ברומם של עולם הדעת שם ד' ב"ה ובעמקי הצדדים הרותמים שבתורה, שגעונו מאד מאד, לדאבון לב כל אוהבי שמו ית' וחובבי עמו ונחלתו באמת; והעזיבה

העלון יוצא לאור בסיוע
'דפני שיר' –
הדוכן שלך לספרי קודש
ומוסיקה יהודית.
סניף ראשי:
תחנה מרכזית ירושלים.
פלאפון: 0524797380.

תרבות יהודית מקורית

הזאת, הלא ידענו, שהיא מקור כל הריסותינו, ובתשובתנו לה יראה אלינו אורו וישעו ואור חדש על ציון יופיע. ואנכי הצעיר מה מאד אשתוק להשביע רצון נפשות עדינות ולבבות טהורות שכמותכם; כי הלא ידעתם, אחי הנעימים, שאם אך ה' בכחי לא הייתי פוסק אפילו רגע מלקרא בגרון בקול גדול, לכל עבדי ד' הנאמנים בבירתו, לכל חכמי התורה, בפרט יושבי אה"ק, למחר ברב כח וחיל לתקן את המעוות האיום ולשוב אל החלק הנעזב הזה שבתורה שהוא בית חיינו, שדוקא עמו ועל ידו ישוקה כל עץ החיים של כללות עסק התורה והעבודה, וכל השפלות והאורד של הגלות הוא רק משום "דעבדו לארזייתא יבשה" [תקוני זוהר, תיקון ל' נתיב תנינא]. אבל מעולם לא אוכל להסכים, שאני הנני המוכשר בדברי בלבדס לתן כח ורוח חיים בלבבות נרדמים ומיוגעים. כי מה יסכון רעיון אחד, או אפילו הרבה, הנשמעים או נקראים פעם או פעמים ואח"כ המחשבות פונות למחשכיהו הרגילים. על כן כל מה שאני כותב ומעורר בדברים אינו כ"א שנקום לעזור את נשמותינו, – שתשועת הנשמה הכללית של כל עם ד' בכך תלוי היא, – ע"י מה שנקבע לימוד קבוע בכל אותם הספרים היקרים, הראשונים והאחרונים, של חלקי המוסר והיראה, הנגלים והנסתרים, ספר אחר ספר, ולהשתדל לעלות במעלות הסברא והעיון בזה, לא בדרך הציור של יראת שמים המורגלת, שהיא באמת רק בבואה דבבואה של יראת שמים אמיתית, הבאה מתוך לימוד קבוע ומסודר בלא הפסק אפילו יום אחד.

על כן במכתבים אין לי מה להוסיף, אך אם את הדבר הזה ישמעו יקירי תלמידי חכמים אז יהיו הם הפותחים את הדלת לשיבה לבצרן לאסירי התקוה. וע"י התרבות כבוד שמים ועז אהבת ד' באמת ואור חכמת האמת יושפע אור חיים ורוח רוממות וגבורה ורוח ענוה טהורה, המעלה ומקדשת את כל הכחות, ויחל ציץ של שפע רוח הקודש לחול על עם ד' היושב על אדמת הקודש, ותורה תתגדל ותתאדר ממילא בכל מקצועותיה, ושפע כבוד ועושר וחכמה וחו יושפע ממעיו העליון, ונשמות חדשות ימשכו מאוצר הטוב ממקור חי העולמים, לחדש הדרת ארץ צבי יהוד תורת אמת, ויתקדש שם ד' אלקי ישראל גם מעל לגבול ישראל ע"י השפעת שפע העז והחו, הכבוד והפאר, שיאיר על פני כל חכמי התורה באה"ק, הזוכים להתבסס מאויר חיי נשמות שרק על ידי הצינור של פנימיות התורה בסדר קבוע יינקו מזיו כבודה ומשד נחומי' [ע"י ישעיה סח]. אף אם בתחלה יהי' הדבר קשה מעט, כי חסרון ההרגל הוא מעוכב את ההתחלות, מ"מ לא יארכו הימים ויהפך כדבש למתוק כל למוך רוחני בכל מרחבי התורה והיראה, וישפיע מנעימותו על כל התורה המעשית, ועל בריאות הגוף והנשמה, ועל שלות הלב והשקט הפנימי, המעודן ממשך זיו גן עדן העליון של חי העולמים ב"ה [...]. מובן ממילא, כי אפילו תיקון המצב החומרי של חכמי ארץ ישראל, ושל כללות א"י ושל כללות ישראל, בזה תלוי.

בקיצור, צריך לבקש לדעת את ד' באמת ובצדק, "דרשו ד' ועזרו בקשו פניו תמיד", והכל בכלל. אקוה, שאתם בעצמכם ושתחזקו בעבודת הקודש ותזרו את החיל אשר נגע ד' בלבבו, וד' יאר לנו באורו וישעו למען שמו עמו ארצו ונחלתו. והיה ז"ש וברכה וגמח"ט, כנה"ר ונפש חפי באשרם באמת ומשתוקק לכבודו של הקב"ה ולכבודם של ישראל שיאיר מארץ חמדה על כל אפסי ארץ בב"א. הק' אברהם יצחק ה"ק".

"להסב הדור לתורה בדרך הענווה והנועם"

השתמרה עדות מעניינת על הקשר בין הראי"ה והרב חרל"פ לר' מנחם שלמה ראב, מפי בנו – הסופר יצחק ראב, שהתייחס מאביו בהיותו ילד רך. את קורות החיים שלו ושל אביו הוא מגולל בספרו 'עלה ברוח'. בספר זה ישנה עדות נדירה של 'מסע המושבות' המפורסם שערך הרב קוק – דווקא מהצד של החלוצים, וכך הוא כותב:

"המשמש, ר' איצ'ה מאיר, נתקרב אליו וטפח לו על שכמו בידו הגדולה והרחבה, ומציגו לפניו (לפני הראי"ה והגרי"מ) ואומר: "אי א' רבותי, מי אני רואה כאן ומי הוא העומד לפניכם היום? הן זהו בנו של מיודענו וידידנו ר' מנחם!"

חיך הרב וצימצם שמורות עיניו, כפף ראשו והסתכל מקרוב בפניו של יצחק, העלה חיך רחב על פניו, ושילב זרועו בזרועו של יצחק ואמר לתלמידיו: "חיככם אלמלא נזדמננו היום לכאן אלא כדי לראות את בנו של ידידי כנפשי, המופלג בתורה ובריאה ר' מנחם ז"ל, אשר ברוך ה' דבק בעבודת הקודש על אדמת הקודש – דינו. אשרינו שזכינו ועינינו רואות בני ירושלים עוסקים בעבודה ונוטים שכמם עם החלוצים בבנין הארץ ממש". תוך כדי דיבורו נפתחו מעיני ליבו ונפשו, והחל מפיק מפיו דברי שגב והתפעלות על אהבת ישראל וא"י, מביא דברים בשם אמרם, מדברי ראשונים ואחרונים, מן הגלוי ומן הנסתר שבתורה, על ניצוצות קדושים המרחפים תמיד באווירה של ארץ הקודש ועל התורה עצמה, שכל תיקונה השלם בתכלית השלמות היה ויהיה כאשר ידבק האדם מישראל בעבודת האדמה ויהי לעבד על אדמת הקודש, והפטיר: "אשרי בני ואשרי אביך ואמך שילדוך!"

[...] משפת ר' יעקב משה (חרל"פ) את פיו, החל מספר לו גם על אביו ר' מנחם, ידיד נפשו, על דרך לימודו ועיסוקו בתורה מתוך עוני ומתוך יסורים, ועל דרכו ביראת שמים [...]. וזכר כל אותם ימים ולילות שעשו יחד בלימוד התורה ובעסקי הציבור בעבור לומדי התורה [...] וסיפר לו על דרכו של ר' מנחם, דרך הענווה והנועם, להסב פני הדור לתורה וליראת שמים [...].

[עלה ברוח' עמ' 128].

תודה רבה ליצאצאי ר' מנחם שלמה ראב, על מסירת החומר